

Datum
2021-05-10

Adress
August Palms Plats 1

Diarienummer
STK-2021-241

Yttrande

Till
Utbildningsdepartementet

Remiss från Utbildningsdepartementet - Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67) U2020/06020

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Kommunstyrelsen ser i huvudsak positivt på förslagen som syftar till att höja kompetensen bland alla som arbetar i barngrupp och vill framföra följande synpunkter och kommentarer.

Yttrande

7 Uppsökande verksamhet för ökat deltagande i förskolan

7.4 Kommunen ska informera vårdnadshavare om förskolan genom uppsökande verksamhet

Kommunstyrelsen är positiv till att kommunerna återigen får ett uppdrag i lag att bedriva uppsökande verksamhet, ett arbete som redan idag bedrivs i Malmö och i många andra kommuner. Malmö arbetar redan idag genom att tillämpa ett systematiskt metodutvecklingsarbete för att pröva alternativa sätt att nå fram till berörda familjer. En utmaning i uppdraget och där ytterligare kunskap behövs är varför vårdnadshavare väljer att avstå förskola till sina barn. Denna fråga bör utredas och beforskas ytterligare i första hand genom att frågan ställs till berörda vårdnadshavare. Ny kunskap på området kan fungera som ett stöd till kommunerna i val av insats för att nå fram till familjerna.

Kommunstyrelsen anser att det är viktigt att arbeta för att alla vårdnadshavare till förskolebarn ska få kunskap och kännedom om förskolans betydelse för bland annat det livslånga lärandet. Det är också angeläget att andra myndigheter, organisationer och civilsamhället har kännedom om betydelsen av att delta i förskolan, särskilt för barn till nyanlända och barn från socioekonomiskt utsatta familjer.

Kommunstyrelsen vill i sammanhanget lyfta att den nuvarande sekretessregleringen innebär en svårighet i utvecklingen av närmare samverkan och informationsutbyte mellan å ena sidan förskolan, å den andra till exempel barnhälsovård, socialtjänst och Migrationsverket som en del i det uppsökande arbetet.

Den uppsökande verksamhet är komplext och kräver ett flertal olika insatser för att nå fram till de aktuella familjerna, framförallt i storstäderna. Det går inte att förlita sig på en enskild

metod eller modell utan det måste till ett aktivt och närvarande arbete. Varje kommun måste arbeta utifrån sina förutsättningar och pröva flera olika metoder för att nå fram till familjerna. Kommunstyrelsen vill understryka vikten av de öppna förskolorna och familjecentralerna, vilka kommunerna i dag inte är skyldiga tillhandahålla, som avgörande arenor för det uppsökande arbetet.

Kommunstyrelsen välkomnar förslaget att Skolverket tar fram ett material om hur kommunerna kan gå tillväga rent praktiskt i den uppsökande verksamheten för att nå alla barn och säkra likvärdigheten i det uppsökande arbetet. Det är också av största vikt att Skolverket tar fram ett informationsmaterial översatt till olika språk.

Kommunstyrelsen förutsätter även att finansieringsprincipen efterföljs och att kommunernas resurser stärks i förhållande till den ambitionsökning som förslaget innebär.

7.5 Kommunen ska kartlägga deltagande i förskolan

För att säkerställa en kvalitativ uppföljning av barn som inte går i förskolan behöver folkbokföringsregistrets kvalitet säkerställas. Det är en avgörande källa för att veta vilka barn som bor och lever i staden. Felaktiga uppgifter och brister där medför självklart negativa konsekvenser. Lagrådsremissen ”Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen” presenterades av regeringen i februari 2021. I den föreslås vissa åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för att folkbokföringen ska innehålla korrekta uppgifter. Det är avgörande att arbetet utifrån den fortlöper. Se även svar ovan.

7.6 Det bör tas fram ett stödmaterial om frånvarohantering

Kommunstyrelsen vill i sammanhanget även uppmärksamma att stödet från Skolverket gentemot förskolan generellt behöver stärkas. Det finns exempelvis förhållandevis lite stödmaterial och få allmänna råd som riktar sig till förskolan och som utgör ett stöd till professionen att tolka uppdraget. Skolverkets stöd till förskolan vad gäller lärandeuppdraget är bättre än stödet för genomförandet av övriga väsentliga delar av uppdraget. Material saknas till exempel för uppdraget om trygg omsorg och om uppdraget att stödja barnets sociala och emotionella utveckling.

8 Direktinskrivning i förskolan

8.5.1 Kommuner ska vara skyldiga till direktinskrivning

Kommunstyrelsen är positiv till förslaget om direktinskrivning av barn med möjlighet för vårdnadshavare att tacka nej till erbjuden plats. Att identifiera de barn som tillhör utpekade målgrupper är dock förenat med svårigheter, se 8.5.4 nedan. Reformförslaget ställer också stora krav på de kommuner som har många barn i målgrupperna vad gäller att reservera plats för ett barn 3 månader innan platsen eventuellt tas i anspråk.

8.5.3 De barn som ska direktinskrivas

Kommunstyrelsen ställer sig bakom de föreslagna målgrupperna för direktinskrivning men kan samtidigt se svårigheterna i att göra bedömningen av om barnet tillhör någon av målgrupperna.

8.5.4 Kommunen ska hålla sig informerad om vilka barn som ska direktinskrivas

Se svar ovan under 7.4 och 7.5

8.5.5. Direktinskrivning i allmän förskola ska ske vid 3 års ålder

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslaget att direktinskrivning ska ske beträffande målgrupperna i allmän förskola höstterminen det år barnet fyller 3 år. I betänkandet återkommer utredaren till att uppsökande verksamhet och information om direktinskrivning med fördel bör ske genom hembesök, telefonsamtal och liknande. Kommunerna behöver visserligen stöd i hur uppsökande verksamhet kan genomföras samtidigt som de behöver frihet att välja och utveckla metoder för det uppsökande arbetet utifrån sina lokala förutsättningar. Härvid bör noteras att uppgiften kan vara mer komplex i storstäder med många barn i målgrupperna.

8.5.6 Direktinskrivning ska ske vid lämplig förskola

Kommunstyrelsen bedömer att det finns flera problem med konstruktionen om placering i en särskilt utvald förskola och ställer sig därför inte bakom förslaget i detta avseende. Dels kan det upplevas orättvist, då den premierar den passive vårdnadshavaren, medan en vårdnadshavare som har barn i målgrupperna och som redan aktivt valt förskola inte har rätt till en särskilt utvald ”lämplig” förskola. Med kravet om direktinskrivning vid lämplig förskola följer därtill att förskolor kan stå med särskilt kvalificerad personal i beredskap, en resurs som eventuellt sedan inte blir nyttjad om vårdnadshavare tackar nej till platsen. Det skulle alltså kunna bli ekonomiskt och personellt kostsamt att ha reserverade platser på vissa utvalda förskolor, som sedan inte kommer att nyttjas. Effekterna för barngruppernas sammansättning och storlek måste också mer noggrant övervägas. Slutligen är det sannolikt att många vårdnadshavare skulle tacka nej till erbjuden plats om den är lokaliserad på långt avstånd från hemmet.

8.5.7 Det bör vara möjligt att välja annan förskola än den erbjudna och

8.5.8 Om vårdnadshavare tackar nej till direktinskrivning

Kommunstyrelsen ser administrativa och planeringsmässiga svårigheter att hålla platser lediga under längre tid i avvaktan på definitiva svar. Problemet blir tydligt om det rör sig om många barn som samtidigt blir aktuella för direktinskrivning.

9 Obligatorisk förskola från 5 års ålder

9.2 Förskolan bör bli en del av det obligatoriska skolväsendet

Kommunstyrelsen menar att förskolan för att göras till en del av det obligatoriska skolväsendet behöver ges rätt förutsättningar. Drygt 95 procent av alla femåringar är inskrivna i förskolan. En obligatorisk förskola för femåringar skulle innebära att ytterligare cirka 6800 barn skrivs in i den svenska förskolan. Samtidigt ska den stora majoriteten barn som redan är inskrivna, övergå från att delta på frivillig grund till att få en, kanske daglig, närvaroplikt. Ett obligatorium från fem års ålder kräver att förskolorna i Sverige generellt håller en hög och någorlunda likvärdig kvalitet. Som nämnts tidigare är detta inte fallet överallt. I 20 – 30 procent av förskolorna är kvaliteten idag otillräcklig enligt forskare och Skolinspektionen. Om barnen inte får möta en verksamhet av god kvalitet finns alltså risk att reformen inte står i proportion till ingreppet. De positiva effekterna av förskola förutsätter enligt forskning att utbildningen är av hög och likvärdig kvalitet. Förskola av låg kvalitet kan tvärtom ha negativa

effekter för barnen. Stora kvalitetsskillnader mellan förskolor riskerar att förstärka skillnader i barns förutsättningar och utveckling.

9.3.1 Den obligatoriska förskolans omfattning och innehåll

Kommunstyrelsen konstaterar att det i betänkandet inte anges vad barnen som genomgått obligatorisk förskola ska ha med sig in i förskoleklass. Det finns anledning att mer noggrant än vad som gjorts i utredningen penetrera denna för förskolans särart avgörande fråga. Idag beskrivs förskolans uppdrag i skollag och läroplan på samma sätt oavsett barnens ålder och det saknas stöd för en likvärdig tolkning av vad uppdraget ”att förbereda barnen för fortsatt utbildning” i förskolans syftesparagraf (8 kap. 2 § skollagen) innebär. Utredaren menar att det för närvarande inte krävs något nationellt bestämt innehåll riktat mot den obligatoriska förskolan. Att det inte finns några nationella råd, riktlinjer eller stöd för vad som krävs av förskolan i uppdraget att förbereda barnen för fortsatt utbildning, medför å ena sidan att uppdraget måste tolkas på varje förskola utifrån de referensramar som rektor och medarbetare har där. Utan sådant stöd finns risk att förskolans undervisning på sina håll anpassas efter förmodade förväntningar från skolan samt att det formaliserade lärandet överbetonas på bekostnad av leken. Detta trots att det saknas forskning som visar att yngre barn gynnas av en mer formaliserad undervisning i tidigare åldrar. Med allt för uppstyrt innehåll riskerar å andra sidan den flexibilitet och möjlighet att anpassa verksamheten efter barns olika behov, intressen och erfarenheter att gå förlorad. En konsekvens av ett genomförande av obligatorisk förskola som ska förbereda barnen för fortsatt utbildning kan bli att barnens lärande och utveckling kommer att mätas mot förutbestämda måttstockar på det sätt som görs i dag i förskoleklassen. Det hade behövts att utredaren tydliggjorde och slog fast att avsikten med obligatorisk förskola inte är att göra utbildningen i förskolan mer skollik eller att andra av förskolans grundbultar ska överges. Sammantaget bedömer kommunstyrelsen att utredningen är alltför oklar i hur den obligatoriska förskolan ska utformas innehållsmässigt.

9.3.2 Hemkommunens ansvar samt placering i den obligatoriska förskolan

Se punkten 9.2

9.3.3 Skolplikten ska kunna senareläggas i vissa fall

Kommunstyrelsen bedömer att det är rimligt för det fall att beslut fattas om obligatorisk förskola, att det ska finnas ett utrymme för uppskjuten förskoleplikt. Mot bakgrund av att det omedelbara syftet med obligatorisk förskola är att fånga upp de barn som inte är inskrivna i förskolan finner kommunstyrelsen det rimligt att undantag endast ska medges i mer extrema undantagsfall och endast med hänsyn till barnets bästa. Det skulle här kunna röra sig om barn som till exempel på grund av sjukdom eller funktionshinder inte kan tillgodogöra sig undervisningen/utbildning.

9.3.4 Möjligheten till tidigare skolstart i förskoleklass eller grundskola ska kvarstå

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till förslaget för det fall obligatorisk förskola införs. Det är viktigt att det finns inbyggt en viss flexibilitet i systemen när det handlar om att ålägga barn plikter.

9.3.5 Skollagens bestämmelser om närvaro och frånvaro ska gälla även för den obligatoriska förskolan

Förskolan är en välfärdsinstitution som i mätningar har ett i förhållande till andra välfärdsinstitutioner högt förtroende bland medborgarna. Ett obligatorium med frånvarohantering och närvarokontroll som i slutänden kan leda till vitesföreläggande mot vårdnadshavare som inte iakttar ”skolplikten” kan komma att skada detta förtroende. Kommunstyrelsen bedömer vidare att frånvarohantering och hantering av ledighetsansökningar kommer att utgöra ett omfattande uppdrag som inte legat på förskolan tidigare.

9.3.6 Fullgörande av skolplikten

Kommunstyrelsen vänder sig mot användning av begreppet skolplikt när det rör sig om plikt att delta i förskolans utbildning. Förskola är definitionsmässigt inte skola. Se därutöver under 9.3.5.

9.4 Skolskjuts till och från den obligatoriska förskolan

Kommunstyrelsen ställer sig utifrån ett barnperspektiv tveksam till förslaget om att barn ska skjutas i taxi eller buss mellan hem och förskola. Utredaren har inte berört den omständigheten att det rör sig om 4 och 5 åringar med de behov av trygghet som små barn har. Det finns i betänkandet inga överväganden som redogör för hur den föreslagna förskoleskjutsen ska genomföras. De barn som kan bli aktuella är i dag inte inskrivna i förskolan. I denna grupp kan ingå barn som har svåra upplevelser bakom sig eller av andra skäl har stora behov av trygghet. Dessutom kan barnen ha annat modersmål än svenska vilket kan göra en förskoleskjutsupplevelse blir än mer ansträngande och skrämmande. Om obligatorisk förskola genomförs bör det mot denna bakgrund krävas särskilda arrangemang som säkerställer att förskoleskjutsen kan upplevas som säker och trygg av barnen.

9.5 Måltider i den obligatoriska förskolan

Kommunstyrelsen välkomnar förslaget. Att alla barn tillförsäkras tillräckliga och näringsrika måltider i förskolan är grundläggande.

9.6 Vissa beslut om den obligatoriska förskolan ska kunna överklagas

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslaget för det fall att obligatorisk förskola införs.

10 Förslag för fler förskollärare och barnskötare

10.8.1 Förskolan behöver organiseras så att yrkesgruppernas kompetens tas tillvara

Kommunstyrelsen instämmer i att det är av yttersta vikt för kvaliteten i förskolan att personal som arbetar där har adekvat kompetens och används utifrån sin specifika kompetens. De senaste revideringarna av läroplanen för förskolan har fokuserat på barnens lärande. Genom kravet på undervisning och att den ska ledas av förskollärare, har förskolläraren fått en mer central ställning än tidigare. Men förskolan handlar inte enbart om undervisning och lärande. Arbetslaget som består av barnskötare, förskollärare och annan personal, har ett gemensamt ansvar för processer som inte är målstyrda, till exempel omsorg, trygghet, lek, kontakterna med hemmen och likande. Det är därför viktigt att lyfta fram övriga yrkesgrupper i förskolan.

Det är dock olyckligt att utredaren inte utöver förskollärare och barnskötare uppmärksammar fördelarna med andra yrkeskategoriers kompetenser. Det kan handla om fritidspedagoger, socialpedagoger, musik-, drama- och danspedagoger som idag tillför förskolan andra och relevanta perspektiv.

10.8.2 Det behövs fler förskollärare där behoven är störst

Kommunstyrelsen instämmer i bedömningen att det är allvarligt att det är de förskoleenheter som mest behöver det som har svårast att rekrytera legitimerade förskollärare. Löneinstrumentet är inte tillräckligt för att mer än marginellt öka andelen förskollärare på enheter med störst behov. Andra faktorer som att till exempel förskollärare vill bo och arbeta nära sin arbetsplats, kan ha en lika stor eller större betydelse.

Grunden till problemet med för få förskollärare i vissa förskoleenheter står ändå att finna i att för få förskollärare utbildas och har utbildats för att matcha den enorma utbyggnaden av förskolan som har skett inte minst under de senaste 20 åren.

Kommunstyrelsen ifrågasätter om avsikten med lagförslaget i 2 kap. 22 § skollagen har varit att ta bort möjligheten att inrätta karriärsteg för lektor i förskolan. Kommunstyrelsen anser att ett borttagande av denna möjlighet skulle verka i motsatt riktning till ambitionen att stärka yrkeskompetenserna i förskolan.

10.8.3 Det ska införas karriärsteg för förskollärare vid vissa förskolor

Förslaget välkomnas då kommunstyrelsen bedömer att det inte finns något hållbart skäl att ha karriärsteg för lärare i skolan men inte för förskollärare i förskolan. Risken är annars att förskolläraryrket framstår som mindre attraktivt ur karriärsynpunkt. Det behövs ett tydligare ramverk och en mer preciserad inriktning för förste förskollärare i syfte att gynna en långsiktigt hållbar kvalitetsutveckling i förskolan. Åtgärden är emellertid angelägen i sig om en karriärstegreform bidrar till minskad personalomsättning vilket skett i skolor med förstelärare. Att ha kontinuitet i relationerna mellan personal och barn, är en mycket viktig kvalitetsfaktor i förskolan. För att detta ska uppnås krävs dock att planeringshorisonten är mer långsiktig än förslaget om statsbidrag ett år i taget.

Kommunstyrelsen instämmer i bedömningen att fler särskilt yrkesskickliga förskollärare behöver rekryteras till förskoleenheter som har särskilt svåra förutsättningar med beaktande av barnens socioekonomiska bakgrund. I kommuner, som flera av storstäderna, med stor brist på förskollärare och samtidigt många barn med svår socioekonomisk bakgrund, kan baksidan av förslaget bli att en bristsituation och utarmning på förskollärarkompetens uppstår på de förskolor som de aktuella förskollärarna lämnar. Kommunstyrelsen förutsätter att kommunerna som har den lokala kännedomen om var behoven är som störst, får ett avgörande inflytande på fördelningen av förste förskollärarna.

Reformen skulle om den blir verklighet sannolikt komma att påverka lönestrukturen för förskollärarna och kanske även övriga yrkesgrupper i förskolan. Även om en förste förskollärarereform skulle få positiva effekter, bedömer kommunstyrelsen att till exempel professionsprogrammen mer direkt och långsiktigt kommer att höja kompetensen och kvaliteten i förskolorna.

10.8.4 En förste förskollärare bör uppfylla vissa kvalifikationer

Kommunstyrelsen har inget att invända mot de kvalifikationskrav som uppställts men efterlyser en konkretisering av vad som ska anses inrymmas i begreppet ”yrkesskicklig”.

10.8.5 En enhetlig utbildning till barnskötare

Detta är enligt kommunstyrelsen ett mycket angeläget förslag. En översyn av innehåll, omfattning och kvalitet bör genomföras i samverkan med huvudmän och det nationella programrådet för barn- och fritidsprogrammet. Det är vidare angeläget att innehållet tas fram i samverkan med representanter från relevanta vetenskapliga fält. Särskilt angeläget är att innehåll och upplägg i barnskötareutbildningen inte får karaktären av en b-version av förskollärarytbildningen. Kommunstyrelsen vill även lyfta att krav på godkänt i svenska 1 eller svenska som andraspråk 1 ligger i linje med vad verksamheten, och även branschen, efterfrågat. Genom att se till att eleverna på utbildningen har nödvändiga kunskaper i det svenska språket kan eleverna dels lättare tillgodogöra sin utbildning dels se till att branschen får anställningsbara barnskötare. Ett av barnskötarens viktigaste uppdrag är att främja barns utveckling och lärande vilket innebär att en barnskötare skall ha språkliga förutsättningar att ge barnen ett rikt språk som ett första steg i deras livslånga lärande.

Förskollärarens ansvar för de målstyrda processerna har sin inriktning mot kunskaper och värden. I detta arbete ska barnskötare och arbetslag bidra. Men förskolans utbildning innehåller också många andra aspekter och moment som kräver kvalitet i processerna. Detta handlar bland annat om att erbjuda barnen en rolig och trygg vistelse här och nu och att stödja barnens socioemotionella och fysiska utveckling. Se vidare resonemanget under 10.8.6

10.8.6 Allmänna råd om språkkunskaper bör tas fram

Ett av förskolans mest grundläggande uppdrag handlar om att ge barnen förutsättningar att utvecklas språkligt. Det är enligt förskolenämndens bedömning avgörande att all personal som arbetar i barngrupp med uppdrag att genomföra undervisning har grundläggande kunskaper om barns språkutveckling i allmänhet och andraspråkutveckling i svenska i synnerhet. I förskolan finns idag och kommer med sannolikhet även fortsättningsvis finnas personal som inte är förskollärare eller barnskötare och som därmed inte har genomgått utbildning med ett visst kvalitetssäkrat innehåll. Det gäller därför att det säkerställs att all personal inklusive barnskötare och förskollärare, utöver dokumenterad förmåga att förstå, tala läsa och skriva svenska samt kunskap om barns utveckling, också har dokumenterade kunskaper och insikt om värdegrund och förhållningssätt, barns utveckling, omsorgskunskap och förmåga till förtroendefull kommunikation med till exempel barnets anhöriga. Därtill bör krävas grundläggande kunskaper om läroplanen, offentlighet och sekretess samt om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Om förslaget realiserar och Skolverket uppställer konkretiserade nationella lägstakrav på kompetensen hos den som anställs i förskolan på motsvarande sätt som Socialstyrelsen gjort för den som anställs i äldreomsorg, har ett stort och viktigt steg tagits för att höja kvaliteten i förskolan. Detta förutsätter dock att huvudmännen också ges nationellt stöd i genomförandet av utbildningen så att inte samtliga huvudmän ska behöva uppfinna egna sådana utbildningspaket.

10.8.7 De centrala personalkategorierna inom förskolan ska framgå i skollagen

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till att lyfta fram barnskötare i lagen men endast under förutsättning att benämningen barnskötare förbehålls personer med genomgången barnskötarutbildning som är kvalitetssäkrad enligt förslaget ovan om enhetlig barnskötarutbildning. Kommunstyrelsen ställer sig också bakom utredningens bedömning att förskollärare och barnskötare ska utgöra kärnan i arbetslaget. Däremot ställer sig kommunstyrelsen såsom angivits ovan (under 10.8.1) frågande till förslaget att utesluta andra relevanta yrkesgrupper som idag vid sidan av barnskötare tillför mycket kvalitet i undervisningens genomförande och även utanför densamma. Det handlar om personal med pedagogisk utbildning med inriktning mot barn och som får anses ha en högst relevant utbildning i förhållande till förskolans uppdrag kring barnens lärande och utveckling. Exempelvis ingår här yrkesgrupper som lärare med inriktning mot fritidshemmet och de lägre årskurserna i den obligatoriska skolan samt musik-, dans-, drama- och bildpedagoger. Dessa kompetenser bör istället uppmärksammas och lyftas fram som en potential vid sidan av barnskötare och bör också fortsättningsvis få genomföra undervisning som leds av förskollärare.

10.8.8 Personalsammansättning bör uppmärksammas vid tillsyn

Kommunstyrelsen förutsätter att Skolinspektionen och kommunal tillsyn av fristående förskolor redan i dag kontrollerar personalsammansättningen i huvudmännens förskolor. En näraliggande fråga vad gäller kontroll och tillsyn är varför Skolinspektionen enligt sin instruktion saknar uppdraget att genomföra tillsyn på förskoleenhetsnivå. Tillsynen utförs idag av Skolinspektionen gentemot kommunala huvudmän. I enlighet med sin instruktion granskar Skolinspektionen, till skillnad från vad som gäller skolenheter och kommunal tillsyn av fristående förskolor, sällan kommunala förskolor på enhetsnivå. Noteras bör att inte heller Arbetsmiljöverket granskar barnens miljö i förskolan, men väl elevernas miljö i skolan. Staten saknar alltså i princip system för insyn i en stor del av den svenska förskoleverksamheten. Detta är ett mönster av ointresse för förskolan som återspeglar sig i de statliga skolmyndigheternas stöd till förskolan generellt.

11 Kartläggning och förslag om kompetensutveckling

11.5.2 Läslyftet i förskolan ska förlängas

Erfarenheten från Läslyftet i förskolan är positiv och förskolors arbete kopplat till läslyftet ger ofta synliga effekter såväl på barns språkutveckling och på processerna kring språk, böcker och läsning. Det är därför angeläget att Läslyftet förlängs så att det kan komma fler förskolor till del. Läslyftet är emellertid inte tillräckligt för att hantera och driva det språkutvecklande arbetet. Det nationella professionsprogrammet som nu kommer att riktas mot förskollärare behöver ha ett strukturerat utbud av kompetensutveckling som är anpassat efter förskolans särart. Den omständigheten att barn i förskolan befinner sig i sitt mest expansiva skede vad gäller bland annat språk och kognitiv utveckling får anses stärka denna slutsats.

11.5.3 Kompetensutveckling bör uppmärksammas vid tillsyn

Kommunstyrelsen delar utredningens bedömning men förutsätter vad gäller tillsyn av personalsammansättningen, att Skolinspektionen redan i dag kontrollerar att huvudmännen ger förutsättningar för att förskolans personal ska få kompetensutveckling. Däremot är det svårt att bedöma genom tillsyn som endast genomförs på huvudmannanivå, om de genomförda kompetensutvecklingsinsatserna motsvarar behoven. Se även 10.8.8.

12 Ikraftträdande

Kommuner måste ges tillräckligt med tid för att förbereda för de i flera avseenden komplexa föreslagna uppdragen. För att förslagen ska kunna genomföras på ett likvärdigt och kvalitativt sätt måste kommuner och huvudmän ha tillgång till vägledning och stöd från Skolforskningsinstitutet och Skolverket vad gäller dels hur en språkutvecklande miljö bör se ut, dels gällande uppsökande verksamhet, frånvarohantering och innehåll vad gäller obligatorisk förskola.

13 Konsekvenser

Förskolan har byggts ut i stor omfattning under de senaste 50 åren. Nästan alla barn i förskoleåldern deltar någon gång i förskoleutbildning. Förskolans uppdrag har såsom det beskrivs i skollag och läroplan skärpts i flera omgångar under de senaste 25 åren samtidigt som såväl forskning som Skolinspektionens treåriga granskningar visat att gapet mellan verkligheten och ambitionerna i läroplan och skollag är stora. Tvärvetenskaplig nationell och internationell forskning lyfter fram deltagande i en förskola av hög kvalitet som en avgörande möjlighet för barn från mindre gynnad bakgrund. Mot denna bakgrund är det förvånande att kvalitetshöjande statsbidrag i så liten grad utgår till svensk förskola. Detta till skillnad från den mängd kvalitetshöjande statsbidrag som under senare år utgått till grundskolan och i viss mån gymnasieskolan.

Kommunstyrelsen är kritisk till att inte heller denna utredning föreslår resurser för kvalitetshöjande åtgärder. Detta avspeglar en förhoppningsvis förlegad syn på förskolan som ett verktyg för i första hand arbetsmarknaden eller andra vuxenorienterade syften. Kommunstyrelsen anser att förskolan, i enlighet med finansieringsprincipen, behöver tillföras ekonomiska resurser för att uppfylla både befintliga krav och de nya uppgifter som utredningen föreslår.

Beräkningarna av kostnader för det nya uppdraget kring kartläggning och uppsökande verksamhet framstår som tydligt i underkant.

I utredningen förutsätts vidare att kommunerna idag avsätter medel som motsvarar att 100 procent av barnen i förskoleåldern är inskrivna i förskolan. I själva verket går ersättning ut till förskolorna och samlas inte på hög om ett barn som är berättigat till plats inte efterfrågar den. Förslaget om direktinskrivning och obligatorisk förskola skulle alltså om det genomförs i sin helhet och blir framgångsrikt, innebära ökade kostnader för kommunerna eller minskad ”barnpeng” ut till förskolorna. I Malmö är det drygt 700 barn i åldersgruppen som står utanför förskolan. Nettokostnaden för Malmös del beräknas till drygt 700 ytterligare barn i förskolan på heltid skulle kosta mellan cirka 55-71 Mkr (28-35 Mkr vid deltid) beroende på om befintliga lokaler kan utnyttjas eller om nya förskolor behöver byggas. Många av de aktuella barnen skulle sannolikt vara berättigade till utökad vistelsetid utifrån särskilda behov. I beräkningen har även tagits hänsyn till en minskad kostnad för de barn som nu går i pedagogisk omsorg och som i så fall skulle erbjudas plats i förskola. Om 100 procent av barnen i Malmö genom förslagen skulle delta i förskolan på heltid skulle Malmö behöva rekrytera

cirka 140 nya medarbetare, detta under rådande brist på både förskollärare och barnskötare. Alternativet är en ytterligare sänkt personaltäthet.

Ordförande

.....
Karin Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Anna-Lena Alnerud
.....

Miljöpartiet reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation.

Moderaterna och Centerpartiet lämnar in ett särskilt yttrande.

Vänsterpartiet lämnar in ett särskilt yttrande.

Sverigedemokraterna lämnar in ett särskilt yttrande.